

K ZASEDANJU VRHOVNEGA SOVJETA

Posledice 20. občnega zbora boljševikov

Svetovni položaj se spreminja - Demokracija bo morala zmagati

Zasedanje Vrhovnega Sovjeta, najvišjega parlamentarnega telesa komunistične Rusije, ki se je pričelo prejšnji teden v Moskvi, je spet pritegnilo pozornost mednarodne javnosti na razmere v Sovjetski zvezi. Iznova so zaživele v svetu razprave, kakšne utegnejo biti posledice nove ruske politike za Sovjetsko zvezo samo, za mednarodni komunizem in za bodoče odnose med velesilami.

Da je bil govor o grozodejstvih in zgrešeni politiki pokojnega Stalina, ki ga je 25. februarja imel Hruščev na občnem zboru boljševikov v Moskvi, zelo pomemben zgodovinski dogodek, o tem danes nihče več ne dvomi. Odkritja Nikite Hruščeva so seveda neprimerno globlje pretresla po vseh deželah komuniste same kot njihove nasprotnike.

Komunistično glasilo Daily Worker v Njujorku je na primer napisalo, da je govor Nikite Hruščeva »nenavaden in strašen dokument, ki mu bržkone ni primerne v zgodovini.«

In popolnoma naravno je, da je govor moral do dna duše zbegati vse zveste in verne komuniste. Kaj so si ti mogli misliti, ko so na priliko brali, da je od približno 2000 delegatov na 17. občnem zboru boljševikov bila več kot polovica pozneje nasilno odstranjena? Stalin jih je dal zaradi »protirevolucionarnih dejanj« pozapreti ali postreliti. To niso bili pripadniki nasprotnih strank, temveč zaupniki in odposlanci komunističnih organizacij! Pred Stalinom — je rekel Hruščev — niso bili varni življenja niti on sam niti Molotov niti Bulganin. Nikdar niso vedeli, ali se bodo od sestanka s Stalinom še vrnili domov. Taka je bila torej po opisu Hruščeva »ljudska demokracija« v Sovjetski zvezi, za katero so se komunistične množice po svetu navduševale in se borile!

ZAKAJ SO SE ODLOČILI ZA ODKRITJA?

Mednarodna politična javnost si še zmerom tre glavo z vprašanjem, čemu so sovjetski voditelji sklenili odkriti te grde reči o lastni državi in stranki, in sicer v času, ko je Stalin ležal že 3 leta v grobu in ni mogel več ogrožati nikogar. To so storili, čeprav so vedeli, da je odkriti Stalinovo strahovlado pomenilo odkriti ves politični in socialni sistem, ki je vladal več ko četrt stoletja v Rusiji in katerega so Molotov, Bulganin, Mikojan in Hruščev sami ves čas zagovarjali. Strah pred Stalinom ne more vsega opravičiti in pojasniti.

Palmiro Togliatti je pravilno napisal, da dobre ali zle lastnosti enega samega človeka ne morejo biti vzrok političnemu in so-

cialnemu stanju v tako ogromni državi, kot je Sovjetska zveza. Tako gledanje bi bilo nemarksistično. Vzroke je treba iskati v družbenih razmerah, vendar Hruščev teh ni pojasnil. Vse je zvrnil na Stalinov nasilni značaj.

Togliatti je napisal tudi naslednje: Stalin bi v državi ne mogel uspevati, ako bi mu drugi ne pomagali. Vsi vemo, da so pokojnega diktatorja do njegove smrti podpirali tudi današnji voditelji. Če Hruščev in tovariši sedaj obsojajo, kar so prej desetletja hvalili, mora tako ravnanje precej škoditi njihovem ugledu v mednarodni javnosti.

To vedo seveda tudi sovjetski voditelji, saj niso neumni ljudje, ki ne vedo, kaj delajo. To velja prav posebno za Hruščeva, o katerem je pred kratkim napisal Djilas, da je izredno praktičen človek brez ideoloških predsodkov. »Medtem ko bi bilo za Stalina popolnoma nemogoče gojiti stike s papežem ali Frankom, bi Hruščev, če bi se mu zdelo koristno, obiskal enega in drugega.«

Če se je torej Hruščev odločil 3 leta po Stalinovi smrti za novo politiko, je moral biti prepričan, da bo kljub vsemu navsezadnje vendarle koristila ravno tako sovjetskim voditeljem kakor komunistični Rusiji.

ZUNANJEPOLITIČNI VZROKI

Prvi razlog, ki je gnal Hruščeva na novo pot, je bil zunanjepolitičen. Junaški odpor ruskega naroda proti Hitlerju je pridobil Sovjetski Rusiji velik ugled na zapadu. Amerikanski državniki so bili prepričani, da bo mogoče mirno sodelovati z Mosko, čeprav tam vladajo komunisti. Tega prepričanja je bil dolgo časa posebej Roosevelt. Stalin je pa s svojo napadalno politiko ves ta moralni kapital v nekaj letih zapravil.

Velike spremembe v svetovnem položaju

Tita sicer niso več mogli spraviti v prejšnjo odvisnost od Moskve, a so se vendar z njim pobotali. Njegovi državi in stranki so priznali popolno neodvisnost in enakopravnost ter se obvezali, da se ne bodo v ničemer mešali v notranje jugoslovanske zadeve.

Isto koprnjenje po neodvisnosti in enakopravnosti preveva tudi narode vseh podložniških dežel ob zapadnih mejah Sovjetske zveze, kakor je najočitneje dokazala ljudska vstaja v Poznanju. Tudi komunisti v teh državah žele biti z Rusi enakovredni zavezniki in prijatelji, ne pa njihovi podložniki.

Preplašeni zapad je ustanovil Atlantsko zvezo, se začel iznova oboroževati in obkroževati komunistično Rusijo. Čimbolj je Stalin grozil, tem krepkeje so se zapadne države združevale. Stalinovi nasledniki so sklenili, da morajo ta obroč za vsako ceno razbiti in se z zapadom pomiriti. Zato so na 20. občnem zboru obsodili ne le Stalin, temveč tudi njegovo zunanjo politiko. Razglasili so načelo, da so vojne med komunističnim in nekomunističnim svetom nepotrebnosti. Na mesto oboroženih spopadov naj stopi tekmovanje z miroljubnimi sredstvi.

Drugi razlog, zakaj so Stalina obsodili, je bila njegova nesrečna politika do komunističnih držav in strank v tujini. Znano je, kako je Stalin skušal preprečiti s svojo tajno policijo Jugoslavijo in strmoglaviti Tita. Na Poljskem, Čehoslovaškem, v Romuniji, Madžarski, Bolgariji, Vzhodni Nemčiji in Albaniji je po mili volji postavljaj in odstavljaj vlade in svojo voljo je hotel vsiliti celo 600-milijonski Kitajski Mao Tse Tung.

Prvi, ki se je uprl in odcepil od Moskve, je bil Tito in malo je manjkalo, da ni storil isto Mao. Ravno tako kot komunističnim državam je hotel Stalin ukazovati tudi tujim komunističnim strankam. On jim je dolečal voditelje in narekoval, kakšno politiko naj delajo v svojih deželah.

Titov upor je bil prvi glasni opomin, kam vodi Stalinova diktatura. Grozila je nevarnost, da se sčasoma spuntajo Kremlju celo komunisti ter da zgubi Moskva dosedanja vodilno vlogo v komunističnem mednarodnem gibanju. Te usodne Stalinove napake je bilo treba brezpogojno popraviti in zato so se prišli Hruščev, Bulganin in Mikojan pred enim letom v Beograd opravičiti Titu.

Stalin tega ni mogel razumeti, ker ni čutil velikih sprememb, ki se odigravajo v političnem in socialnem življenju naše dobe. Pozabljal je predvsem, da Rusija ni več edina dežela na svetu, kjer so se komunisti polastili državne oblasti. Komunisti vladajo v številnih deželah Evrope in Azije ter so gospodarji v silni in prostrani Kitajski. Pod njihovo oblastjo je danes približno ena tretjina vsega človeštva. Kako si je mogel Stalin zamisliti, da bodo vsi ti narodi z različno preteklostjo in kulturo prejemali povelja iz Moskve in v vsem posnemali Sovjetsko zvezo?

(nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

NEMČIJA IN JUGOSLAVIJA STA SE POBOTALI

Zapadnonemški parlament je demonstrativno odložil, kot smo pisali, razpravo o vojnoškodninskem sporazumu z Beogradom, ker je Tito izjavil v Moskvi, naj se zedinjenje Nemčije izvrši na ta način, da stopi Adenauer v neposredne stike s komunistično vlado Vzhodne Nemčije. Izjava je Adenauerja precej užalila.

Po sporazumu bi Jugoslavija morala dobiti od Nemčije 240 milijonov mark ali okrog 36 milijard lir, izplačljivih v 5 letnih obrokih.

Spor, ki je nastal med Beogradom in Bonnom, je bil te dni poravnan: Nemčija bo plačala dogovorjene milijarde, Tito je pa obljubil, da ne bo priznal vzhodnonemške komunistične vlade. Obenem je bil v torek podpisan v Bonnu nov trgovinski sporazum med Nemčijo in Jugoslavijo.

»DRUGA INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA«

Nemški socialisti so prejšnji teden zaključili v Monakovem na Bavarskem svoj občni zbor, na katerem so razpravljali tudi o »drugi industrijski revoluciji«, ki se bliža človeški družbi.

To revolucijo bosta povzročila atomska ali jedrna sila in tako imenovana avtomatizacija. Cenena atomska sila bo nadomestila drag premož, ki ga čedalje bolj primanjkuje, in obenem bo do temeljev spremenila gospodarske razmere v svetu. Zaostale dežele, ki nimajo premoga bodo izenačene sedanjim bogatim državam, kajti atomska sila bo vsem enako dostopna. Napredek bo odvisen predvsem od podjetnosti in sposobnosti ljudi in ne več toliko od naravnih bogastev.

Na občnem zboru so sklenili, naj Nemčija naredi vse, kar je v njeni moči, da se pravočasno prilagodi bližajoči se industrijski revoluciji. Ustanovi naj samostojen nemški zavod za proučevanje vseh izumov na atomskem področju. Vzgojiti je treba nov rod izobražencev, in istočasno dvigniti tudi splošno in tehnično izobrazbo delavstva.

Nemški atomski zavod naj se bavi tudi z gospodarskimi in socialnimi posledicami razvijajoče se avtomatizacije. Delo v podjetjih se izvršuje čedalje bolj »avtomatično«, to je s stroji, tako da v najnaprednejših tovarnah potrebujejo vse manj delavcev. Kakšna naj bo usoda odvečnih delavcev in njihovih družin? Ali naj jih postavijo na cesto? V kapitalističnem družbenem redu, kjer je glavna stvar dobiček podjetnikov, bi to bilo neizogibno.

Nemški socialisti povsem pravilno zahtevajo, da se industrijska revolucija, ki jo bo povzročila tudi avtomatizacija, ne sme izvršiti na škodo delovnih množic. Vsi delavci naj bodo zaposleni, zato naj se raje zniža delovni čas od 8 na 6 in če treba še manj ur, samo da delavci ne ostanejo brez vsakdanjega kruha. Splošni tehnični napredek naj ne polni samo žepov podjetnikov, temveč naj olajša tudi življenje delovnega ljudstva.

To načelo je pravilno in zato bo zmagalo, kakor nam dokazuje že današnji razvoj v Združenih državah in drugod.

BARTOLI JE TAKOJ ODPSTOPIL

V torek se je sestel tržaški občinski svet, da izvoli mestu župana. Bartoli je dobil 33 glasov, to je absolutno večino, socialni demokrat Miani 26. Po zakonu je torej postal župan spet Bartoli, vendar se je takoj vzdignil in izjavil, da izvolitve ne more sprejeti.

Tako je ravnal, ker se je hotel držati navodil svoje stranke, da se noben demokristjan ne sme dati izvoliti za župana z glasovi levice ali desnice. Bartoli je pa prišel do večine s pomočjo fašistov in monarhistov in je moral zato, čeprav z žalostnim srcem, odstopiti.

Najvažnejši dogodek na seji je bil, da so socialni demokratje, dosedanji zavezniki Kršč. demokracije, prešli v odkrito opozicijo in strnjeno volili proti Bartoliju.

Mestni svet se sestane spet prihodnji teden. Kako bodo rešili zapleteno vprašanje župana, danes ni mogoče reči. Zašli so v položaj, iz katerega se bodo težko izklopali.

NAPAD NA VODSTVO JUŽNIH TIROLCEV

Poslanca nemške manjšine na Južnem Tirolskem Tinzl in Ebner sta naslovlila, kot je znano, dvakrat zapovrstjo na Segnija javno vprašanje, zakaj je bilo nakazanih iz predsedništva vlade za časa volitev 5 milijonov lir odvetniku Danderju, ki se je, kot vemo, odcepil od enotne Južnotirolske ljudske stranke ter postavil ob odobravanju italijanske javnosti v Brixenu lastno razkolniško listo.

Dr. Dander se je čutil užaljen in je poslal dnevniku Dolomiten popravek, ki ga pa ta ni hotel objaviti. Zato je bil odgovorni urednik dr. Volgger obsojen, vendar je vložil priziv, ki ni še rešen. O zadevi bo torej odločalo višje sodišče.

Še preden je pa sodišče izreklo dokončno sodbo, je neki tukajšnji slovenski tednik z neprikritim zadoščenjem pisal o obsodbi dr. Volggerja, dostavljajoč, da pač »obrekovanja niso preveč poceni...« S tem je list označil tudi oba poslanca za obrekovalca in lažnika in vzel v zaščito razkolnika Danderja.

Od l. 1919 je to prvi primer, da je kak slovenski list v naših krajih napadel in javno žalil vodstvo nemške manjšine na Tirolskem. Prijatelje v Boenu naprošamo, naj ne pripisejo grdega dejanja tukajšnjim Slovencem. Naše ljudstvo spremlja slej ko prej s prisrčnim razumevanjem borbe, ki jih vodijo Južni Tirolci za svoj narodni obstoj na domači grudi. Na žalost žive pa med nami posamezni ljudje brez čuta odgovornosti. Ti so vendar k sreči osamljeni in ne izražajo mišljenja našega naroda.

ZASEDANJE VRHOVNEGA SOVJETA

Vrhovni Sovjet je v ponedeljek zaključil svoje seje s pozivom na vse parlamente sveta, naj poskrbe, da njihove države same od sebe znižajo svoje oborožene sile, ne da bi čakale, dokler Združeni narodi sklenejo sporazum o splošnem razoroževanju. Tako je naredila že Sovjetska zveza, ko je l. 1955 odpustila iz vojske 640 tisoč mož ter sklenila, jih odpustiti do 1. maja 1957 še en

milijon 200 tisoč. Tako naj sedaj ravnajo še druge države.

Amerika, Rusija in Velika Britanija naj obenem sklenejo, da se odpravi atomsko orožje ter se ukinejo vsi poskusi z vodikovimi bombami.

Poziv sovjetskega parlamenta so sprejeli na zapadu s precejšnjimi pomisleki. Tamkajšnje časopisje poudarja, da bo na svetu zavladal šele tedaj pravi mir, ko bodo velesile poravnale težke spore, ki jih razdvajajo, tako n. pr. rešile vprašanje zedinjenja Nemčije in druge zadeve, ki kvarijo odnose med državami. Ko bodo ti spori poravnani, bo prav lahko izvesti tudi razoroževanje. Dokler se to ne zgodi, je govorjenje o razorožitvi gola propaganda.

NASTOP SVETOVALCA GRBEC

Pretekli četrtek je bila prva seja tržaškega pokrajinskega sveta. K besedi se je oglašil tudi neodvisni slovenski svetovalec Marij Grbec. Toda komaj je spregovoril v svojem materinem jeziku nekaj besed, so že začeli fašisti in monarhisti ropotati ter zapustili dvorano. Predsednik je bil prisiljen sejo prekiniti.

Ko se je razprava spet začela, je svetovalec Grbec izjavil, da imajo Slovenci nesporno pravico govoriti v lastnem jeziku in da se tej pravici ne bodo nikoli odrekli.

KONČNO SE JE ODLOČIL

Eisenhower se je naposled odločil, da pri jesenskih volitvah spet kandidira za predsednika Združenih držav. Njegovi nasprotniki ne govore sedaj o drugem kot o njegovem zdravju. Kdor bo oddal glas za Eisenhowerja — pravijo — bo glasoval pravzaprav za njegovega namestnika Nixona.

VUKMANOVIČEVA IZJAVA

Jugoslovanska vlada je bila sklenila, da je treba razvoj težke industrije v državi zaustaviti, zato pa razširiti in pomnožiti podjetja, ki izdelujejo vsakdanje življenjske potrebščine za prebivalstvo. Ljudje morajo biti najprej preskrbljeni s ceneno obleko in perilom, s pohištvom, posodo, živežem in sličnim, nato naj šele pridejo na vrsto veliki stroji.

Minister za gospodarstvo Vukmanovič-Tempo je te dni izjavil v listu Borbi, da Jugoslavija teh načrtov letos ni še mogla uresničiti. Proizvodnja blaga za ljudsko potrebo je narasla le za 2 odstotka, medtem ko se je težka industrija brez potrebe povečala za 9 odstotkov. Hrano mora država še zmerom uvažati.

RADIOAKTIVNI DEŽ

V soboto ponoči se je na naše kraje in severno Italijo spustil silen dež. V Trstu je lilo kakor iz škafo. Ponekod je voda dvignila pokrove in bruhala na ulice ter jih spremenila v deroče potoke.

Med prebivalstvom se je razširil glas, da je dež radioaktiven, to se pravi, da so poskusi z vodikovo bombo na Tihem oceanu razširili svoj nevaren vpliv do Trsta. Tukajšnji vremenoslovci so izjavili, da to ni res, a ugotovili so v dežju pesek, ki so ga vetrovi zanesli k nam iz afriških puščav. Ravno tako bi lahko lepega dne doživelo prebivalstvo tudi radioaktivni dež in zato je skrajni čas, da velesile ukinejo poskuse z atomskimi bombami.

NOVICE

SESTANEK NA BRIONI

Predsednik egiptovske republike Naser je obiskal Jugoslavijo, kjer so ga sprejeli z vsemi častmi, ki pritičejo državnemu poglavarju. V Sarajevu ga je pozdravila 100-tisočglava množica. Ogledal si je tudi Hrvatsko in Slovenijo ter se nato podal v Istro na otok Brioni, kamor mora priti vsak hip tudi voditelj Indije Nehru.

Tu bodo Tito, Nehru in Naser, ki jih svetovni tisk imenuje trojico »velikih nevtralcov«, pretresli svetovni položaj in določili, v katerih vprašanjih lahko skupno nastopajo. Posebnih političnih pogodb ne bodo podpisovali, pač pa bo sestanek učvrstil prijateljstvo med 3 državami, od katerih leži ena v Evropi, druga v Afriki, tretja pa v Aziji. Za Tita je sestanek koristen tudi z avtoriteto, ker je za zapad nov dokaz, da Jugoslavija ni zlezla v odvisnost Sovjetske zveze, temveč ostala samostojna država, ki se ravno tako kot Indija in Egipt noče priključiti niti vzhodnemu niti zapadnemu taboru.

PAPEŠKI KOMORNIKI

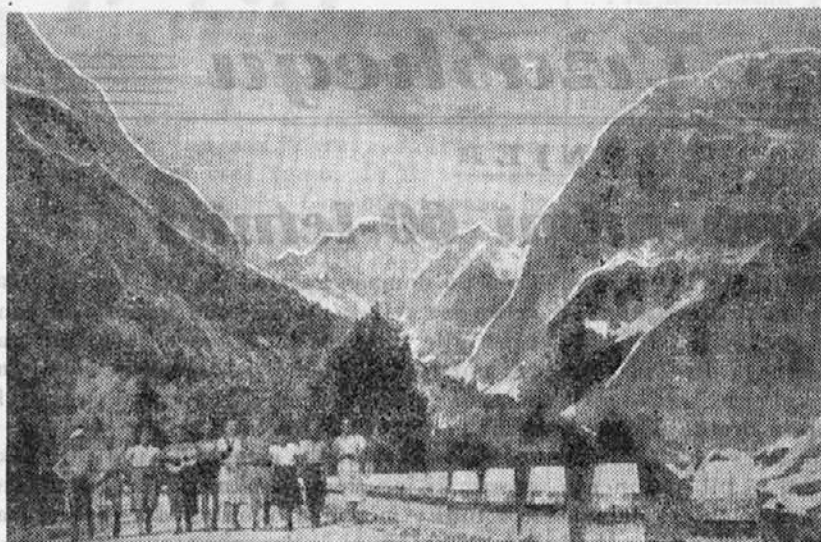
Rimska policija je na sledi tajni tiskarni, v kateri so ponarejevali vstopnice k splošnim papeškim sprejemom v Vatikanu. Bogati romarji so jih kupovali za drag denar, čeprav so take avdiencie vsem dostopne. Prodajalci vstopnic so se izdajali za »papeške komornike«, a bodo morali kljub temu v luknjo.

IMEJTE USMILJENJE S PTICAMI

Več stotisoč ptic selivk, med njim posebno lastovk, se to spomlad ni več vrnilo z juga, ker jih v Italiji love na limanice, v mreže in s slepilnimi lučmi. Nato jih umore in pojedjo. Kot poslastico ponujajo v gostilnah lastavičje jezike.

Zoper tako brezsrčnost je Društvo za zaščito živali v Münchenu zbralo 250 tisoč podpisov. Te dni pojde protest na predsednika Gronchija z zahtevo, naj se z zakonom prepove lov na koristne ptice selivke. Talko se bo preprečila tudi težka škoda poljedelstvu Nemčije.

Pred kratkim so poslali slično spomenico papežu in ga prosili, naj prikaže vernikom, kako grdo je, da ne puste ptic na miru. Društvo želi, da bi se tudi druge evropske države pridružile protestu.

DOLINA LOG POD MANGRTOM

STRAHOVIT OGENJ

V srcu Njujorka je izbruhnil v nedeljo tak požar, kot ga zlepa ne pomnijo. Gorela je velikanska palača združenih trgovin Wanamaker. Ogenj so krotili 2 dni, pri čemer se je ožgalo 120 gasilcev. V zublje so nabrizgali toliko vode, da so zalili predore podzemskse železnice, tako bo promet za en teden ukinjen. Škoda gre v milijarde.

ločitev zakona. Oni dan se je neka gospa v Chicagu hotela ločiti, ker jo mož vsak mesec pošteno pretepe, in sodnik je njeni zahtevi ugodil. Druga se je pritožila, da jo mož zanemarja, ker uporabi ves prosti čas za razmišljanje, kako bi izumil peč brez kuriva. Sodnik je tožbo odbil, češ naj bo vesela, da mož razmišlja, namesto da bi kolovratil po gostilnah.

Posledice 20. občnega zbora boljševikov

(Nadaljevanje s 1. strani)

Druga značilna poteza našega časa je, da se je kolonialno gospostvo velesil v svetu zrušilo in da stopajo novi narodi na pozornico zgodovine. Ta ljudstva Azije in Afrike prešinja v prvi vrsti hrepenenje po narodni neodvisnosti in globoka verska zavest ter zaradi tega niso komunističnega mišljenja. Toda kljub temu gradijo gospodarstvo svojih dežel na socialističnih temeljih. To pa že zavoljo tega, ker v svoji sredi nimajo kapitalistov, ki bi dvignili in organizirali industrijo, temveč mora za vse skrbeti država ali družba.

TEŽNJA PO SVOBODI SE NE DA ZADUŠITI

Nekomunistične delavske stranke so na vladi tudi drugod, tako na Danskem, Švedskem in v Holandiji, bile so na oblasti tudi v Veliki Britaniji ter uresničile daljnosežne družbene reforme v smeri socializma. Ali naj Moskva gleda v teh gibanjih, ker niso komunistična, same sovražnike?

Novi voditelji Sovjetske Rusije so uvideli, da bi to bil nesmisel ter so v tem vprašanju spremenili svojo politiko. Sklenili so, da je treba s temi gibanji gojiti prijateljske stike ter z njimi, če je le mogoče, sodelovati. Toda nekomunistične delavske stranke nočejo s komunisti vse dotlej sodelovati, dokler ti ne sprejmejo načel brezpogojne demokracije.

Kaj pomaga, ako je 20. občni zbor boljševikov izjavil, da socializem lahko zmaga tudi z miroljubnimi sredstvi demokracije in parlamentarizma? Važno ni, s kakšnimi sredstvi pridejo komunisti do oblasti, ampak kako bi se obnašali, kadar bi bili na vladi. Če bi se po zmagi hoteli za vsako ceno obdržati večno na vladi, razpustili vse nasprotne stranke, jim vzeli vse njihove tiskarne in časopise, kakor se je doslej dogajalo, bi bilo vsako sodelovanje z njimi seve kratkovidno početje.

Resničen sporezum s komunisti bo šele tedaj mogoč, ko bodo svojim nasprotnikom priznali iste pravice, ki jih zahtevajo zase. Zadnja izjava Nikite Hruščeva dokazuje, da se to ne bo tako kmalu zgodilo. V Rusiji — je rekel — obstoji lahko samo ena stranka, in sicer komunistična. V drugih državah bi pa lahko vladale poleg komunistov sicer še druge delavske stranke, toda pod vodstvom komunistov. Kaj pa, če bi bila ogromna večina ljudstva nasprotnega mnenja?

K sreči je v Sovjetski zvezi samo mlado pokolenje drugega mišljenja. Nedemokratična vladavina, ki jo je vpeljal Stalin, se mu zdi zastarela in reakcionarna, mladina zahteva zase in za vse ljudi svobodo in demokracijo.

Ta njen boj za sedaj sicer ne more še imeti velikih uspehov, a se bo prav gotovo končal z zmago, zaskaj težnja po svobodi in enakopravnosti je zakoreninjena v človeški naravi in se tudi v Rusiji ne da za večne čase udušiti.

Z NAKUPOM DOBREGA BLAGA PRIHRANITE DENAR!

Prodaja na debelo in na drobno vsakovrstno originalno ANGLEŠKO IN NACIONALNO BLAGO ZA MOŠKE IN ŽENSKÉ PO NAJNIZJŠIH CENAH.

Obiščite

Magazin angleškega blaga

Magazzino Stoffe Inglesi

SKLADIŠČE:

Trst - Ul. S. Nicolò 22
Telefon št. 31-138

Obračajte se na nas osebno ali pismeno.
Prinesite ta oglas, imeli boste poseben popust.

Dopisi s Tržaškega

LONJER

Ob pomembni 60-letnici

Ljubitelji slovenske kulture iz Lonjerja in s Katinare se te dni pridno pripravljajo, da bi dostojno in svečano proslavili 60-letnico ustanovitve prvega prosvetnega društva v vasi. Kakor mnogi tedanji kulturni krožki se je tudi ta imenoval »Pevsko in bralno društvo«, kateremu so še dodali naslov — Zastava. Že samo ime pove, kakšen naj bi bil po mnenju naših prednikov program prosvetnega delovanja: učinkovito naj bi gojil slovensko kulturo ter dvigal narodno zavest. Petje in branje sta bili sredstvi, o katerih lahko mirno trdimo, da sta popeljali naše ljudstvo v sklop drugih omakanih narodov. Tu na Primorskem pa sta zajezili povrhu raznarodovanje.

Zato je popolnoma pravilno, da se naši Lonjerci svečano spomnijo tistih pogumnih mož, ki so položili prvi kamen organiziranemu prosvetnemu delovanju. Mlajši rod naj vidi, kako živahno je bilo udejstvovanje društva Zastave, vse dokler ga ni fašizem leta 1926 nasilno prekinil.

Društvo »Zastava« je bilo ustanovljeno leta 1896. Prvi predsednik je bil pok. Josip

Čok, po domače Palkov. Pevski zbor so v začetku sestavljali moški, toda kasneje so vanj pristopile tudi ženske. Pevovodje so bili razni požrtvovalni učitelji iz okolice, nekaj časa tudi pok. dr. Ivan Marija Čok ter prof. Mirk.

Društvo je kmalu ustanovilo tudi dramski odsek, ki je nastopal tako v domači vasi kakor tudi v mestu in okolici. Marsikateri starejši domačin se še danes spominja veličastne prireditve leta 1910, ko so slovesno razvili društveno zastavo.

Nekaj let pred prvo svetovno vojno je društvo dobilo tudi knjižnico, ki so jo ustanovili akademiki iz Trsta.

Živahno prosvetno delovanje je moralo prenehati, ko se je začela prva svetovna vojna. Ponovno pa je zaživelo po vojni, dokler ni fašizem leta 1926 društvo prepovedal. Toda tudi za časa črnega terorja niso naši Lonjerci nehali peti, temveč, čeprav na skrivaj, pridno gojili našo narodno in umetno pesem. Prišlo pa je končno leto 1945 in tedaj je ponovno vzplamtelo prosvetno delo, ki traja še danes.

Upamo, da bo ta dan tudi začetek novega in živahnejšega prosvetnega delovanja ob naši narodno ogroženi obali.

REPENTABOR

Bivši občinski upravni odbor je sklenil, da bo prva seja novoizvoljenega občinskega sveta v soboto, 21. t. m. Ta dan bodo svetovalci volili novega župana in upravni odbor, ki ga sestavljajo dva odbornika in dva namestnika. Seja je javna.

KULTURNI PROGRAM

DEVINSKO-NABREŽINSKE OBČINE

Na prvi seja novoizvoljenega občinskega sveta je odbornik dr. Janko Jež v daljšem govoru obravnaval vprašanje kulturnega delovanja v naši občini. Ko je ugotovil, da je tudi kulturno delo eden bistvenih čimteljev za dvig življenjske ravni našega prebivalstva, je postavil nekaj osnovnih predlogov, ki naj jih občinska uprava v bodočih 4 letih skuša uresničiti.

Glavno skrb bo treba tudi v bodoče posvečati domačemu šolstvu. Občina se mora zanimati za večerne šole ter obenem poskrbeti, da se Industrijski tečaj v Nabrežini dokončno spremeni v redno šolo.

Ker je kulturno delo na vasi skoraj popolnoma zamrlo, je govornik predlagal, naj bi ga občina skušala ponovno oživeti. V proračun naj se med drugim vnese poseben sklad za podpiranje prosvetnega delovanja raznih kulturnih organizacij ne glede na narodnost in politično pripadnost njenih posameznih članov.

Spopolniti je treba knjižnico v Nabrežini ter ustanoviti novo v Devinu. Priredila naj bi se nadalje predavanja in literarni večeri ter naj bi se pospeševalo ustanavljanje dramskih in godbenih krožkov. Ponovno je treba tudi uvesti filmske kulturne predstave. Tiskovni urad generalnega komisariata ima številne slovenske in italjansko govorene kulturne filme, ki mu jih je odstopila bivša Zavezniška čitalnica. Slovenski filmi so sedaj popolnoma neizkoriščeni. Projekcijski aparat je možno tudi dobiti brezplačno na posodo. Občina bi torej le z nekoliko dobre volje mogla vrteti po vaseh, po šolah in v društvih lepe kulturne filme.

Prav tako bi morali tudi podpirati ustanavljanje športnih krožkov.

Na koncu je dr. Jež predlagal, naj se čimprej izvede dokončna akcija za postavitev spomenika pesniku Igu Grudnu na glavnem trgu v Nabrežini. Ustanovi naj se poseben odbor, ki naj zbere potrebna sredstva ter načrt dejansko uresniči. Delo v bronu naj bi izvršil kipar Čelo Pertot, morebitni marmornati podstavek pa naj bi izgotovili učenci nabrežinske strokovne šole.

Izvajanja odbornika Janka Ježa so vzbudila med svetovalci veliko pozornost. Prepričani smo, da bo občinska uprava njegove pametne in koristne predloge osvojila ter jih v mejah danih možnosti tudi dejansko izvedla.

OBVESTILO

Narodna in študijska knjižnica v Trstu bo zaradi počitnic in urejevalnih del zaprta od 16. julija do 15. avgusta tega leta.

Ali si že poravnal natočnino?

ŠKEDENJ

V četrtek se pred tržaškim sodiščem prične razprava proti 6 našim rojakom, ki so obtoženi, da so 4. novembra 1945 sodelovali pri umoru 31-letnega Sicilijana Filippa Aleccija ter da so istega dne ranili še dve drugi osebi prav tako s Sicilije. Kakor je znano, je policija obtožence zaprla že lani, tako da so ti morali čakati celih 16 mesecev v ječi, preden so se sodna oblastva odločila za začetek razprave. Ta edinstveni postopek je vzbudil v vsej naši javnosti silno ogorčenje in proti njemu je protestiralo tudi tuje časopisje. Poleg tega je obče znano, da je do tragičnih dogodkov prišlo, ko so po vsem mestu bile burne demonstracije za bodočo politično pripadnost Tržaškega ozemlja, zaradi česar bi današnja oblastva po jasnih določilih Londonskega sporazuma ne smela nikogar klicati na odgovornost.

Ne dvomimo, da bodo sodniki pravično sodili ter ugotovili nedolžnost obdolžencev. Razume se pa, da jim ne bo nihče mogel povrniti vse moralne in materialne škode, ki so jo te dolge mesece utrpeli.

DOMJO

Preteklo soboto zvečer, ko je po vsem Tržaškem divjala huda nevihta, je pri nas, na Kolonkovecu, v Žavljah ter po Miljskih hribih močno klestila toča. Računajo, da je v teh krajih neurje vzelo polovico pridelka in v okolici Domja celo 60-70 odstotkov. Najhuje so poškodovane trte, sadno drevje in povrtnina. Kmetje so ponekod obupani, saj je nekaj minut slabega vremena ogromno škodovalo nasadam, v katere so obdelovalci vložili ves svoj trud.

V takih primerih bi upravičeno pričakovali, da bi oblastva kakorkoli poškodovancem priskočila na pomoč, toda vse kaže, da tudi to pot ne bodo zanje ničesar ukrenila. V

starih časih so bili kmetje ob takih prilikah oproščeni davkov. Danes morda kaj takega ni potrebno ukreniti, ker imamo na razpolago druga sredstva, ki morejo brez dvoma omiliti povzročeno škodo. Kmetijsko nadzorništvo je v prvi vrsti poklicano, da čimprej nekaj ukrene v korist hudo prizadetih kmetovalcev.

MAVHINJE

Te dni imajo naši kmetovalci polne roke dela. Košnja je pri nas še precej obilna, vendar težko spravljamo seno pod streho, ker je vreme zelo muhasto. Pridelek pšenice je mnogo slabši kot druga leta, saj je huda zima ponekod uničila dve tretjini semena. Dobro do sedaj kažejo le trte. Če ne bo toče, se nam obeta bogata trgatva.

Od začetka tega meseca imamo v otroškem vrtecu kolonijo, ki jo vzdržuje neka ameriška podporna ustanova za begunce. Letos so na letovanju le otroci beguncev z Balkana, ki žive v taborišču pri Sv. Soboti v Trstu.

Slišali smo, da je občina že oddala na dražbi asfaltiranje poti za Vižovlje.

Dela je prevzelo podjetje Milič z Opčin. Sedaj bi bilo še nujno potrebno asfaltirati poti po vasi, za kar bi najbrž ne bilo potrebnih mnogo stroškov. Priporočamo občini, naj se za to vprašanje čimprej pobriga.

SESLJAN

Vse kaže, da bo popolno kulturno mrtvilo, v katero sta iz nerazumljivih razlogov zašla Sesljan in Vižovlje, kmalu prenehalo. Nekateri domačini so te dni sklenili, da bodo sredi avgusta priredili svečano proslavo 50-letnice ustanovitve bivšega prosvetnega društva »Morje«. Sedaj pripravljajo pester spored in smo prepričani, da bo to velika manifestacija slovenske kulture ter obenem izraz naše volje do življenja.

Dopisi iz Goriške

OBMEJNI PROMET

Število oseb, ki se poslužujejo obmejnih izkaznic, raste iz dneva v dan. Čedalje več ljudi prihaja zlasti iz jugoslovanske obmejnecne cone, in sicer posebno ob sredah, četrkih in sobotah. Priznati moramo, da so tudi italijanski trgovci do naših ljudi zelo vljudni in prijazni ter da se hvale vredno trudijo, kako bi jim postregli v materinem jeziku. To dejstvo je za vse razveseljivo, zlasti še za mnoga slovenska dekleta in fante in tudi za dijake, ki so prišli v raznih trgovinah do trajne zaposlitve. Prav je, da gre življenje današnjega rodu mimo hudih ran, ki mu jih je zasekala bolesta preteklost.

Te dni zboruje v Ljubljani mešana italijansko-jugoslovanska komisija za obmejni promet. Med drugim razpravljajo tudi o podaljšanju obmejnih prepustnic od štirih na osem mesecev ter o veljavnosti dvolastniških dovoljenj tistih kmetovalcev, ki imajo zemljišča izven današnjega obmejnega pasu.

Mnenja smo, da bi se morale prepustnice izdajati s celoletno veljavnostjo. Komisija naj tudi poskrbi, da se bodo obmejni stražniki vljudno obnašali z občinstvom. Na žalost se še vedno najde kdo, ki misli, da morajo ljudje biti njemu na voljo in ne obratno. Ministrstvo za promet je te dni sporočilo poslancu Baresiju, da je že preučilo načrte o gradnji nove železniške postaje v Šempetru ter da sedaj pričakuje sklicanje meddržavne konference, ki naj ta načrt dejansko izvede.

RAZVESELJIVO SODELOVANJE

Odbor za slavlje cerkvenega dne (Kirchtage) v Beljaku je povabil znano folkloristično skupino iz Ločnika in podobno akademsko ustanovo v Ljubljani na skupno prireditev, ki bo v kratkem v tem mestu. Plesalci iz Ločnika so se že večkrat udeležili takih prireditev, medtem ko bo Slovenija to pot prvič nastopila.

SOVODNJE

V zadnjem času so se začela razna oblastva in organizacije živahno zanimati, da se pomnoži zarod rib v Vipavi in Soči. Pokrajinska uprava je v ta namen določila 250 tisoč lir. V Vipavo bodo spustili 15 tisoč ribic, v Sočo pa 100 tisoč, v glavnem karpe in postrvi.

Krožek ribolovcev v Gorici je priredil predpreteklo nedeljo v Vipavi med Gabrijami in Ubijami društveno tekmo, ki je kljub hudi vročini uspešno potekla. Tekme se je udeležilo okoli 24 društvenikov, od katerih je bilo 9 odlikovanih. Med nagrajenci je na osmem mestu tudi g. Kazimir Prinčič.

V četrtek preteklega tedna so začeli deliti tudi pri nas sladkor, kavo in olje za mesec julij. Vsakdo dobi po 1 kg sladkorja, 250 gr. surove ali pa 200 gr. pražene kave ter po 1 liter semenskega olja. Delitev traja do 31. t. m.

ŠTMAVER

Oslavci in Štmaverci smo se vedno veselili, ko smo slišali, da se vprašanje našega vodovoda bliža rešitvi. Trdno smo upali, da se bote v najkrajšem času zares pričela dela. To se pa žal ni zgodilo.

Sedaj slišimo, da bo občinski svet na prihodnji seji razpravljal tudi o tej zadevi.

Razpisati mora dražbo za nakup vodovodnih cevi. Ta vest nas je vsaj nekoliko pomirila, ker sedaj vsaj vemo, da to vprašanje ni popolnoma zaspalo. Gospodu županu polagamo vso stvar zares na srce, saj se je pred vso javnostjo častno obvezal, da jo bo v najkrajšem času uspešno izvedel.

IZ PEVME

Občinski odbor je pretekli teden med drugim sklenil nabaviti novo opremo za otroške vrtnice v Pevmi in Ločniku. Potrosili bodo 1 milijon 300 tisoč lir.

Veliko nezadovoljstvo vzbuja pri nas ravnanje Ustanove treh Benečij, ki na svojem zemljišču zapira vse poti do Soče. Posebno grobo se to dejanje zdi sedaj v poletju, ko se ljudje zelo radi gredo osvežit v našo reko. Vsi mislijo, da gre pri tem za neko maščevanje, ker se je naše ljudstvo drznilo nastopiti s tožbo proti izgonu z zemlje, ki so jo domačini toliko let vestno in marljivo obdelovali. Kaj takega se ni dogajalo, niti ko je bil lastnik teh zemljišč zasebnik — Fogar. Zato ne razumemo, zakaj tako z nami ravna napol državna ustanova. Mislimo, da bi morala prefektura izreči svojo besedo ter prepričati, da se tako grobo in po nepotrebnem žalijo naši delovni ljudje.

ŠTEVERJAN

Z vso slovesnostjo smo Števerjanci obhajali praznik svojih zaščitnikov sv. Mohorja in Fortunata.

Posebno nas je razveselil popoldanski obisk cerkvenega pevskega zbora s Proseka.

Medsebojni obiski pevskih zborov bi morali biti bolj pogosti in občinstvo bi moralo biti o njih pravočasno obveščeno, da bi jih počastilo z obilno udeležbo. Vredni so pa vse pohvale in posnemanja.

IZ JAMELJ

Jameljci že dolga leta prosimo oblastva, naj nam predvsem zgradijo prepotrebno šolo, saj so dosedanji prostori zares nedostopni. Novo šolsko poslopje so nam že večkrat od raznih strani obljubljali, a je doslej ostalo žal le pri lepih besedah. Ravnanja prefektore in šolskega skrbništva ne razumemo. V listih čitamo, kako se povsod drugod zidajo šole in otroški vrtni. Za nas se pa nihče ne zmeni, čeprav so nam nekoč zatrjevali, da je za našo šolo že bil določen znesek 15 milijonov lir.

Ob vesti, da je naša občina postala članica Vzhodno-furlanskega vodovoda in da bo napeljan končno tudi pri nas vodovod, smo se razveselili. Saj povzroča pomanjkanje zdrave pitne vode ljudem in še zlasti živini velike muke. Upamo, da bodo oblastva zares storila vse, da tudi mi čimprej dobimo vodovod.

OČE KOCIJAN SE JE PONESREČIL

Zadnjič smo napovedali, da bo imel na Kostanjevici zlato mašo o. Oton Kocijan, ki ga pozna vsa Goriška. Tri dni pred praznikom pa se je zlatomašnik težko ponesrečil na Goriščeku. Ko je stopil iz avtobusa, se je vanj zaletelo motorno kolo ter ga podrlo na tla. Pri udarcu si je redovnik zlomil nogo. Nemudoma so ga prepeljali v bolnico v ul. Brigata Pavia, nato v Šempeter in končno v Ljubljano.

Priljubljenemu redovniku želimo, da bi čimprej popolnoma okreval.

SMRT SLOVENSKEGA UCITELJA

Te dni smo prejeli žalostno vest, da je 2. julija za vedno zapustil ta svet 52-letni učitelj Korošec Eligij, ki je že več let služboval v Italiji, in sicer v Gualdo Tadino (Perugia). Bil je odličen učitelj in tudi zvest naročnik našega lista. Naj mu bo lahka tuja zemlja. Gospe ženi in sinovoma ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

IZID ZRELOSTNIH IZPITOV

Na liceju se je priglasilo k maturi osem rednih kandidatov in en privatist. Izdelali so štirje, štirje imajo po dva popravna izpita in eden je bil zavržen.

Izdelali so tile kandidati: Beltram Licijana, Bratina Lea, Cvitkovič Dragan in Petrič Nada.

Na Višjem učiteljsku se je pa prijavilo k usposobljenstnemu izpitu 13 kandidatov, od katerih so izdelali trije. Ostali imajo ponovljalne izpite v oktobru. Izdelali so tile: Pertot Marija, Petruša Vilma, Raccaro Jožef.

Država Kuvait

Na Arabskem polotoku ob Perzijskem zalivu leži ob robu puščave deželica z 250.000 prebivalci, ki je bila še pred kratkim svetlu nepoznana. Za nerodovito, poščno pokrajino ob morju so se začetkoma zanimali le Angleži, ker jim je služila kot oporišče za njihov promet z bližnjo Indijo.

L. 1899 so sklenili z ondotnimi arabskimi šeihi pogodbo, po kateri so se ti obvezali, da brez sponazuma z Veliko Britanijo ne odstopijo sosedom nobernega kosa svojega ozemlja, zato so pa vzeli Angleži nase nalogo, da zaščitijo deželo na zunaj. Novembra 1919 je bil Kuvait proglašen za neodvisno državo, vendar njeno zunanjo politiko vodijo še danes Angleži.

Medtem je postal Kuvait eno najvažnejših središč mednarodnega zanimanja. Kaj se je zgodilo? Po zadnji vojni so odkrili tam izredno bogata ležišča nafte. Iz puščave so privreli studenci petroleja, s katerimi se je revni Kuvait tako okoristil, da spada danes med najbolj imovite dežele na zemlji. L. 1946 je prihrumelo iz puščave 800 tisoč ton nafte, l. 1950 že 17 milijonov 280 tisoč, l. 1953 pa kar 42 milijonov.

Izkoriščanje so prevzeli spočetka Angleži, l. 1948 so se jim pridružili Amerikanci.

Od velikanskih dobičkov prejema Kuvait letno na roko 1 milijardo švicarskih frankov ali 146 milijard lir. To je silen denar. Na vsakega prebivalca, vsi tisti starci, bolniki, otroci in tuje — pride letno več ko pol milijona lir. Pomislite, da bi kdo daroval Trstu tak znesek! Na štiričlansko družino bi prišlo letno okoli 2 in pol milijona.

Jasno je, da Kuvait ne ve kam s tolikim denarjem. Eno tretjino potroši za potrebe, drugo uporabi za svoj bodoči gospodarski razvoj, tretjo pa nalaga v dobičkonosna podjetja v inozemstvu, predvsem na Angleškem. Kulturno še zaostali Kuvait dobavlja torej svoj odvečni kapital — Veliki Britaniji!

Puščavska nafta je seveda preobrazila vse življenje v deželi. Kuvait si je ustvaril vzorno šolstvo ter namestil letos 1075 učiteljev in profesorjev, ki so najbolje plačani uradniki na Srednjem Vzhodu.

Zgradili so številne moderne bolnišnice s prvovrstnimi zdravniki in strežniki. Zdravljenje je ravno tako kot šolski pouk popolnoma brezplačno. Vsak prebivalec lahko brezplačno uporablja tudi telefon.

Ker zemlja tako rekoč nič ne rodi, mora Kuvait vsa živila uvažati. Dežela je tudi brez

(Nadaljevanje na 10. strani)

Beneška Slovenija

IZ TIPANE

Vsi se začudeno sprašujejo, zakaj ni bil še odprt obmejni prehod pod Platiščami. Ta blok bi morali odpreti takoj po videnskem sporazumu. Prebivalci občine in še posebno tisti iz Brezij, Platišč ali Prosnida, ki morajo zaradi opravkov v Breginji, Loge ali Robedišča, so prisiljeni iti skozi Videm in Čedad na Stupico in obratno, čeprav so zgoraj omenjene vasi zelo blizu. To pot je skoro nemogoče opraviti v 48 urah. Temu naj bi bila, kakor pravijo, kriva jugoslovanska obmejna oblastva, ki baje trde, da bi bilo na tem prehodu premalo prometa. Mi nismo tega mnenja. Sicer zakaj ne poskusijo vsaj negotiti željam in potrebam prizadetega prebivalstva? Upamo, da se bo novi župan gospod Jožef Fachin odločno zavzel za otvoritev tega prehoda, saj ga je volilo vseh šest občinskih svetovalcev iz Prosnida.

SEMPETER SLOVENOV

Ugotoviti moramo, da se letos voditelj Urada za tujski promet bolj živo zanimajo za naše doline. Število izletnikov čedalje bolj raste. Ob nedeljah in praznikih vozijo

po naših cestah avtomobili in motorji iz Trsta, Gorice in od drugod. Gostilne v Podbonescu, Stupici, Šempetru, Sv. Lenartu, pri Hlodičih in drugod so polne. Brez dvome gre pri tem zasluga tudi Deželnemu turističnemu združenju, ki mu predseduje gosp. Henrik Brojli. Ta se zelo zanima za razvoj tujskega prometa po naših dolinah, razvija živahno propagando ter daje nagrade gostilničarjem, ki izboljšajo gostinske obrate. — Prvo nedeljo v juliju je bilo na našem županstvu zborovanje, katerega so se udeležili predstavniki Urada za tujski promet in gostilničarji. Po lepem govoru je predsednik g. Brojli razdelil nagrade gostilničarjem, ki so letos izboljšali svoje obrate.

Prvo nagrado v znesku 200 tisoč lir je dobil Jožef Zvanela iz Mataturja, drugo v znesku 70 tisoč lir Gvido Domenis iz Podbonesca, isti znesek je prejela tudi gostilničarka Alojzija Petrusa v Praprotnem; 60 tisoč lir je spravil v žep Tomazetič Jožef v Dreki. 10 tisoč je dobil Jožef Mamor v isti vasi ter Stefan Stulin v Srednjem; 35 tisoč pa sta prejela Ana Masola ter Alojzij Kjačič v St. Lenartu. Več gostilničarjev pa je bilo pohvaljenih. Ob koncu zborovanja je prisotnim vzpodbudno govoril svetnik turističnega združenja gospod Herminij Zanutič, naš bivši pokrajinski svetovalec, ki ne more pozabiti naših dolin. Turizem prinaša našim gostilničarjem res mnogo koristi, kar pa ne more zadržati doma naših mož, ki v čedalje večjem številu zapuščajo rodne domove, ker jih kruta brezposelnost sili v svet.

PODBONESEC

Spomladi smo poročali o kmetu, ki je utrujen od težkega dela pomotoma izpil nekoliko strupene tekočine, misleč, da je žganje, in je po dveh urah umrl. Podoben primer se je pred dnevi zgodil gospodinjki Tekli Kristi Beligoj v vasi Spehuonja pri Podbonescu. Pomagala je sosedom pri poljskem delu in ker je bila utrujena ter žejna, je

vzela iz neke omare steklenico, misleč, da je v njej vino, pa je bil na žalost kreolin. Takoj po prvih požirkih je spoznala pomoto in klicala na pomoč. Čutila je sirašne bolečine v želodcu ter se zgrudila na tla. Takoj so jo prepeljali v čedadsko bolnico, a tudi zdravniki je niso mogli rešiti. Umrla je že drugi dan. Na praznik sv. Mohorja so jo strovesno pokopali v Lazah tik moza, ki je umrl komaj pred petimi meseci. Bila je stara 48 let in zapušča pet nepreskrbljenih otrok.

POPRAVEK

V zadnji številki se nam je v dopis iz St. Lenarta vrnila tiskovna pomota: Drugi od tavek se pravilno glasi tako: »Dolej so tu imeli le staro podružnico »Katoške beneške banke...« in ne »beraške banke«, kakor smo pomotoma zažnje napisali.

Vzgojni kotiček

BREZ DOMACEGA CGNJISCA

V Ameriki, pa tudi v večjih mestih pri nas naraščajo hudodelstva mladostnikov. Po časi jih bemo že o desetletnih morilcih in o družbah mladih fantov, ki kradejo in vlamljajo v banke.

Starejši se sprašujejo, odkod ta za človeško družbo nevarni pojav, ki gloda pri koreninah naše morale. Tudi v Sovjetski zvezi se oglašajo vzgojitelji in poudarjajo, da nekaj ni v redu v naši družbi, ker se je zločinstvo med mladino tudi tam razpaslo.

Ameriški pisatelj in odlikovanec z Nobelovo nagrado William Faulkner navaja poleg drugih vzrokov za ta mladinska hudodelstva polom družinskega življenja. Po njegovem so za grehe in zločine otrok krivi predvsem starši, ker se premalo brigajo za otroke. Razmere jih slijo, da se ženijo predvsem za zaslužkom, da zagotovijo otrokom le te esno življenje, a pri tem nimajo časa, da bi se jim vsaj malo posvetili ter jih vsaj z besedo vzgajali. D ugi vrsti staršev je pa mar le njih udobnost in razkošje. Zato dovolijo do aščajem h hče am in sinovom, da žive svoje lastno življenje izven doma, kjer je ognjišče medsebojne ljubezni že davno ugasnilo. Otroke žeja predvsem po ljubezni staršev. Kjer pa je hiša prazna, tam gre mladostnik na cesto in na de tam svoje vrstnike, enako zapuščene in brez vzg je kot on. Vis skupaj krenejo na stranpota, ki jih pripeljejo do zločinov. S le, uničujoče družinsko življenje, kot je gospodarsko pomanjkanje, so krive, da se toliko mladih življenj žalostno pog bi.

Zato je potrebno več ljubezni do ot ok, vsaj malo družinskega življenja in včas h tudi pod repitev opominov — s palico, pravi Faulkner! Vse to bi blagodejno vplivalo na današnji rod.

Te besede so bridko resnične, samo premalo jih uresničujemo, čeprav jih poznamo in odobravamo.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

BELI GRAD

ZAKLETI GRAD

ZADNJE DEJANJE

Nekam tajinstveno se je širil večerni mrak po kotih soban, ko je majordom prižgal pod podobami prejšnjih mogotcev sveče. Migotajoči prameni svetlobe so v čudnih sencah lizali slike v pozlačenih okvirjih na opaženih stenah. Cesar Maks in cesarjevič Rudolf, cesariča Karlota in ošabna Evgenija Napoleona III. se odsevajo v žarkih in strmijo na pisane zvezdne prapore, ki so zataknjeni po vseh kotih grajskih dvoran.

Vsa dolga zgodovinska povest od špansko-habsburških vladarjev in mogočnega Karla V. do Savojevcev in ameriških generalov visi kot pajčevina nad gradom v tem prelepem koščku slovenske zemlje.

General Mac Fadyen se trudno dvigne in se sprehaja po polmračnih sobah. Strmi v stare grbe: ananas, sidro, spodaj pa cesarski orel, ki drži v krempljih zvijajočo se kačo. »Povsod to sidro, križ, kača«, se grbanči čelo generalu. Nerazpeloženje se mu dviga, sam

ne ve čemu. Pa spet savojski znaki in nato nove zvezde in črte na zadnjem praporu! Čudna slutnja zajame vojaka. Nejevoljen se zavije v površnik in švrkne z jahalnim bičem po zraku.

Pokliče pribočnika: »Pojdiva v klub. Tu je nekam tesno!«

Odpravita se po peščeni stezi navzgor. Grad se še sveti in tudi v sobi številka 203 še trepeče plamenček.

Čez nekaj dni je general prejel ukaz, naj prevzame neko poveljstvo v Livornu, kjer se je ustanovilo novo zbirališče zaveznikov čet. Nerad in s tesnimi občutki je odhajal iz Miramara, kjer je upal, da bo s svojo močno osebnostjo premagal zlokobno stoletno usodo. Grad se mu je kljub bajkam in resnici priljubil zaradi divje kraške svežine in krasote.

Tudi ta mož je šel svoji usodi naproti, čeprav kod eden izmed zadnjih, lki so se za-

motali v temne mreže belega, zakletega gradu.

Nekaj dni se je grad sam sanjavo ogledoval v sinjih valovih pod seboj.

Toda čez dober teden je prišla iz Livorna poslednja vest: »Generalnega majorja Mac Fadyena je danes zjutraj zadela kap.«

Še enkrat so potegnili na visoki miramarski stolp črno zastavo na pol droga. Poslednjič? Morda, saj danes je zgodovinske ostaline pričajo o dolgi povesti, ki sem vam jo pripovedoval.

Minila je slava, zginile so mogočne osebe, ostal je pa grad in naša zemlja ob njem nad skalnimi previsi morja. Ostal je tu tudi naš ribiški rod.

Na morju še love Križani. V temnih nočeh, ko vlečejo mreže na krov, gledajo na grad in se jim zdi, da mrgljajo skozi srepa okna lučke kot duše rajnih.

»Ho, že spet plaši«, šepne stari krmar Makola — pa spet sklókne mrežo v vodo, ki pljuska in plivka pod Miramarom. Zdi se, kot da je vsa skrita groza za večno, neizmerno morje le ena sekunda, a je vendar dolga in resnična povest...

R. B.
K O N E C

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Veliki slovenski impresionist

Matija Jama

Matija Jama pripada četvorici velikih slovenskih impresionističnih slikarjev, ki so dvignili slovensko slikarstvo na svetovno raven. Od njih je bil Richard Jakopič vsebinsko najgloblji, Ivan Grohar pesniško najbolj navdahnjen, Mat. vž. Sternes najstvarnejši, Jama je pa bil tehnično najpopolnejši. Rodil se je v Ljubljani leta 1872. Slikarske umetnosti se je učil v Monakovem, in sicer najprej v znameniti šoli tehnično nedosgljivega vzgojitelja slovenskega slikarja Ažbea, nato na akademiji prof. Herterha. Po končanem študiju se je vrnil v Ljubljano, od koder ga je umetniška pot večkrat peljala na Hrvaško, v Avstrijo, na Nizozemsko in v Srbijo, dokler se ni za stalno naselil v Ljubljani, kjer je leta 1947 umrl.

MATIJA JAMA

PRIJATELJICI

Jama je najdoslednejši slovenski impresionist, t. j. pristaš umetniške struje, ki je poudarjala, da mora biti umetnik sposoben zabeležiti na platno vsa hipna razpoloženja in občutke. In Jama se je tega pravila izmed vseh slovenskih impresionistov najbolj dosledno držal. Zanj obtaja samo oko, ki sprejema svetlobne vtise, in narava, ki ne prestanto spreminja svoj izraz.

Jama je večinoma slikal v prosti naravi ter se zlasti ukvarjal z osvetljavo. Za to so njegova najpopolnejša dela krajine. V njih je odkril, da je naroda polna barvnih čarov in poezije preprostega življenja. Iz njegovih del odseva čustveno ličje o razpoloženje, katerega mojstrsko izraža z oljnimi barvami, ki jih obvlada v najrazličnejših odtenkih. Svoje krajine je v začetku pogosto prepletal s figuralnimi motivi, ki močno poživljajo slike, toda kasneje jih je opustil ter se skoraj popolnoma posvetil samo krajini, ki je v delih iz Donavske doline dosegla svojjo tehnično popolnost. Poleg krajine je gojil tudi portrete in tihožitja.

Med njegovimi mnogoštevilnimi deli so najglavnejša: Hrvat, Vibe v snegu, Vas v zimi, Most čez Donavo, Krems, Ljubljanski Mestni trg, Krave ob

KULTURNE VESTI

Pred kratkim se je vrnila s 14-dnevnega gostovanja po Franciji Akademski folklorno-plesna skupina »France Marolt« iz Ljubljane. Nastopila je na mednarodnem festivalu v Annemassu skupaj s holandsko, italijansko, švicarsko, poljsko in več francoskimi folklornimi skupinami ter je od vseh dosegla najboljši uspeh. Bila je edina skupina, ki je morala pred pettiscčglavo množico ponavljati svoje piese.

Podoben uspeh je slovenska skupina dosegla v Parizu, kjer je nastopila v veliki dvorani na Montparnassu in na najodličnejšem francoskem festivalu v Epinalu. Skupina je nastopila tudi na pariški televiziji ter žela veliko priznanje.

Slovenski pevski zbor »Gallus« iz Buenos Airesa je nastopil v Teatro Smart, ki je eno najbolj znanih tamkajšnjih gledališč. Izvajal je polifonične skladbe ter narodno in umetno pesem. Zbor vodi dr. Julij Savelli. Spored je prenašala tudi onotna radijska postaja.

SNG iz Trsta je na letošnjem ljubljanskem festivalu uprizorilo v tako imenovanem gledališču v krogu Begovićevo dramo Bez tretjega. Nastop je vzbudil veliko zanimanje pri ljubljanskem občinstvu in kritikih. Pohvalili so zlasti verno režijo Jožeta Babiča, predvsem njegov smisel za psihološke podrobnosti in učinkovitost, spretno domišljivo, popolno obvladavanje odrskega prostora ter razgibano menjavanje dramskih situacij. Enako priznanje sta žela tudi oba igralca, ki nastopata v igri — Stefka Drolčeva in Miha Baloh. Igrala sta zelo prepričljivo, tako da sta prignala vdušje do velike dramatične napetosti.

Kolpi, Rajanje, Bled, Plitvički slapovi, Dürenstein, Ljubljana v snegu itd.

Razstavljal je na Dunaju, v Beogradu, Londonu, Sofiji, Krakovu, Varšavi, Haagu, Parizu in drugod. Večkrat je seveda razstavljal tudi v Ljubljani in leta 1907 v Trstu. Leta 1938 je bil povabljen kot eden prvih Slovencev s posebno zbirko na Biennale v Benetkah.

Njegova dela so v Narodni galeriji v Ljubljani, v Strossmayerjevi galeriji v Zagrebu, v Narodnem muzeju v Beogradu ter v zasebnih zbirkah v Sloveniji, Beogradu, Amsterdamu, Rotterdamu, Haagu in v Monakovem.

Ljubljanska Drama med najboljšimi v Evropi

Kakor smo že poročali, je na letošnjem gledališkem festivalu v Parizu nastopila tudi ljubljanska Drama. To je bilo prvič, da je naše osrednje dramsko gledališče odšlo na gostovanje v tujino. Naši umetniki so nastopili v znamenitem pariškem gledališču »Sarah Bernhardt«. Uprizorili so Cankarjevo satirično dramo Hlapci ter dosegli presenetljiv uspeh. Skupno je na festivalu tekmovalo 24 gledaliških skupin, pripadajočih 24 narodom. S ponosom ugotavljamo, da se je naša Drama uvrstila med prve tri zmagovite skupine. S tem je dokazala, da spada med najboljša gledališča v Evropi in da se bo v bodoče lahko borila za evropsko prvenstvo.

Z uprizoritvijo Hlapcev sta bili pariška kritika in občinstvo zelo zadovoljni. Gledalci so zelo pazljivo sledili igri ter naše umetnike večkrat nagradili pred odprtim odrom. Po njihovem je bila uprizoritev najboljše na letošnjem festivalu. Občinstvo so osvojili in pretresli zlasti s sijajno plastično oblikovani Cankarjevi junaki.

Tudi najresnejši gledališki kritiki, kakor n. pr. Kemp, Lermnier in drugi, niso skoparili s pohvalami. Zelo laskave ocene so objavili vsi najuglednejši pariški listi, kakor Le Monde, Figaro, Parisien libéré, Humanité, Franc-Tireur, itd. Poudarili so, da so ljubljanski igralci umetniško dognana in enovita skupina, ki igra prirodno, toplo in natančno. Pohvalili so zlasti štiri odlične igralce: Staneta Severja, Mako Furijana, Lojzeta Potokarja in Ančko Levarjevo. Po njihovem izraža prvi človečnost, drugi moč, tretji gotovost, medtem ko je poslednja blesteča.

Zanimivo je, da so kritiki zelo lepo, čeprav s pridržki sprejeli tudi Cankarjevo delo samo. O njem pravi Georges Lermnier, da je satira in propoved, ki velja za vse dobe, zato je še danes učinkovito in ima moč, da nas gane. Pripomniti moramo, da je za to priliko izšel francoski prevod Hlapcev, ki ga je oskrbela znana prevajalka iz slovenske Sidonija Jeras-Guinot. Vse kaže, da bodo uprizorjali naslednje Cankarjeve tudi na tujih odrih.

Ponosni smo, da je za ljubljansko Opero tudi Drama pokazala v najkulturnejšem središču sveta,

O SPOREDIH NAŠIH PRIREDITEV

Slaba stran skoro vseh nastopov prosvetnih društev in skupin v letošnji sezoni so bili sporedi. Navadno so preobsežni in odmori predolgi, tako da prireditve predolgo trajajo in ljudi urujajo, pa naj še tako kažejo svoje zadovoljstvo. Mnogi imajo daleč domov in so v skrbeh, če bodo dobili pravočasno zadnja prevozna sredstva. Zato številni pred časom odhajajo, kar moti nastope in ustvarja neprijetno vdušje.

Poleg tega so programi prireditev postali pravo sračje gnezdo, ali bolje rečeno, skoro nemogoča mešanica. Tako slišimo na njih žalostne in vesele, umetne in ljudske pesmi, take, ki so bile »moderne« pred petdesetimi in tudi sto leti in take, ki so bile zložene šele po zadnji vojni. Isto je pri narodnih plesih. Nikjer ni opaziti nobene enotnosti, oziroma sloga. Tisti, ki imajo na skrbi spored — to so vsaj pri pevskem sporedu verjetno zborovodje — bi morali paziti, da bi bili umetniški oziri malo bolj upoštevani in ne samo želja, da bi ugajali najbolj preprostemu občinstvu. Tako umetniška vrednost slovenskih kulturnih prireditev vedno bo j pada, kar naši kulturi ni v čast.

Vse preveč so se tudi razpasli razni dalmatinski »šlagerji«, kot da bi Slovenci ne imeli dovolj lepih pesmi. Ze tako nam tuje očitajo, da nimamo lastne kulture. Zato bi tembolj morali gojiti in prikazovati na prireditvah predvsem naše lastne kulturne stvaritve. To velja tako za pesmi kot za ples, igre in drugo. Tako pa se naši kulturni nastopi vedno bolj izgubljajo v balkanski eksotičnosti. Slovenska pesem in ljudski ples sta pri tem zapostavljena. Če že hočemo prikazati kaj tujega, pa pokažimo vsaj resnično kvalitetne stvari, ne pa tisto, kar so oni sami že davno odstranili s sporeda ali kar je preracunano le na najbolj primitivno občinstvo.

Poglavje sporedov slovenskih kulturnih prireditev na Tržaškem je sploh zelo pereče in bo treba načeti o njem malo širšo razpravo. Za zdaj sem hotel samo opozoriti na to bolečo točko našega kulturnega udejstvovanja.

B. B

Čitajte in širite NOVI LIST!

da v majhnem slovenskem narodu živi velika umetnost. Hkrati ugotavljamo, da se v Trstu še danes dobe kulturno zaostali krogi, ki v svoji narodni mržnji to zanikajo in preprečujejo slovenski umetnosti vstop v mestne gledališke dvorane. Toda njihovo poniglavo ravnanje bo ostalo brez haska, kajti zakoni narave so močnejši od vseh umetnih zaviranj.

Priznani prvak ljubljanske Drame in odlični filmski igralec STANE SEVER v vlogi Jermana v Cankarjevih »Hlapcih«

GOSPODARSTVO

NI VES GNOJ ENAK

Konjski gnoj je luskav in suh ter je lahko dostopen vplivom zraku, kar povzroči naglo vrenje. Ta gnoj deluje hitro, toda na zraku izgubi kmalu gnojilno silo.

Goveji gnoj je mrzel, bolj voden in vezan ter zato na zraku ne izpuhti prehitro. V zemlji pa deluje polagoma in dobro.

Ovčji in kozji sta bogata in topla, prav malo vlažna, se hitro spremenita in hitro delujeta.

Praščji je mrzel, sam zase je malo pripočljiv. V zvezi z ostalimi je pa dober.

Perutninski je bogat in suh, deluje zelo hitro.

Domači hlevski gnoj je navadno mešanica nekaterih zgornjih ter ima različne učinke.

ZGOŠČENO VINO

V Franciji je v prometu vino s 60 % alkohola. Pridobivajo ga s tem, da podvržejo navadno vino vplivu zelo nizke toplote. Voda zmrzne in jo nato odstranijo v obliki ledu. Tako vino je zelo trpežno, toda ni pitno. Morajo ga razredčiti s svežo vodo in ga šele nato uporabljajo. — Za to vino se najbolj zanima vojaška uprava, ker z njim lahko zalaga francoskega vojaka tudi v najoddaljenejših krajih. Francoski vojak dobiva namreč dnevno 3/4 litra vina.

MLEKO V KOCAH

Laponci nimajo krav, pač pa severne jele. Košute pa ni mogoče molsti. Najprej jo morajo uloviti, nato ji zvezati gobec ter jo končno privezati h kakšnemu drevesu. Šele nato jo lahko molzejo. Posamezna žival da komaj eno skodelico mleka, ki pa je 4-krat bolj mastno kot kravje. Laponci puste, da mleko zmrzne. Takega hranijo na svojih dolgih potovanjih. V primeru potrebe ga sprejme v kocke.

BELI RŽENI KRUH

Sovjetski mlinarski industriji se je baje posrečilo pridobiti beli kruh iz ržene moke. Iz rženega zrnja dobe pa samo 30 % bele moke. Ostala je zelo črna in malovredna.

SVETOVNA TRGOVINA Z MESOM

Lansko leto so na vsem svetu prodali 18,5 milijonov q mesa in od teh nekaj nad 3 milijone q mesa v škatlah.

Meso v glavnem izvažajo naslednje države: Argentina, Urugvaj, Avstralija, Nova Zelandija, Kanada, ZDA, Danska, Francija, Irska in Nizozemska. Največ ga izvažata Argentina (lani 4,4 milijone q).

Drugo mesto zavzema mala Danska, ki je prodala lani v inozemstvo nad 3,5 milijona q mesa.

Med državami uvoznicami zavzema prvo mesto Anglija, ki je lani kupila skoraj 2/3 vsega razpoložljivega mesa na svetovnem trgu. Uvozila je 11,6 mil. q. Na drugem mestu je Zapadna Nemčija z nad 2 milij. q. Italija je lansko leto uvozila 420.000 q mesa in 122.000 glav goveje živine ter 138.000 prašičev. Rusija je lani zelo skrčila nakup mesa v inozemstvu. V prejšnjih letih je več kupovala, in sicer predvsem v Argentini, Novi Zelandiji, Franciji, v Jugoslaviji in na Danskem.

ČAJ IZ ČEŠNJEVIH PECLJEV

Tovarne marmelade ne zametujejo češnjevih pecljev (repkov), temveč jih posušijo in prodajo — za čaj. Posebno v Švici je visoko cenjen ta čaj, ki vpliva odvajalno. Poskusi! Kuhaj 10 minut 30 gramov češnjevih pecljev v litru vode; odcedi in osladkaj ter pij še topel čaj, ki ima zelo prijeten okus.

KALIJ IN NAGELJNI

Na Rivieri so delali razne poskuse z nageljni, ki rastejo na prostem in katere gojijo za zimsko rez. Med drugim so hoteli tudi ugotoviti, kakšen vpliv ima gnojenje s kalijem. Uporabljali so dve obliki kalijevega gnojila, in sicer žveplenokisli in klorokisli kalij. Učinek je naslednji:

1. Navadno gojen nageljni grmaček požene v srednjem 5,5 stebel s cveti. Po gnojenju s klorokislím kalijem se je število zvišalo na 6,3, po gnojenju z žveplenokislím kalijem pa na 7.

2. S kalijem gnojeni nageljni so vsrkali več kremenca. Zato so imeli mnogo krepkejša stebela, a nekoliko krajša od tistih, ki so služili za kontrolo.

GLADIJOLE RAZMNOŽIŠ

najbolje, če odrežeš steblo, brž ko se razvije spodnji cvet. Mnogo manj zarodka bi dobil, če bi pustil steblo odevesti na starem čebuljku.

ANGLEŽI SADIJO ORANŽE

in sicer v koloniji Rhodesia. Do 1. 1953 so

delali samo poskuse, potem so začeli urejevati nasade oranž in limon. Zadnji pridelek je že dosegel 104.000 q.

ŠTEVILO TRAKTORJEV NA SVETU

Mednarodni kmetijski urad (FAO) računa, da se število traktorjev na svetu že 5 let viša letno za 1/2 milijona. Danes jih je na svetu okoli 8 milijonov. ZDA in Kanada imata nad 5 milijonov traktorjev, Evropa okoli 2 milijona, en milijon pa ostali svet z Rusijo vred. Hitro se viša število traktorjev tudi v Afriki, kjer jih je danes nad 150.000, v odstotkih pa najhitreje narašča število traktorjev na Kitajskem in Japonskem, kjer pa jih kljub temu nimajo niti 40.000. Vendar moramo pomisliti, da jih tu pred leti sploh niso poznali.

Čim bolj narašča število traktorjev, tem bolj pada množina vprežne živine, predvsem konj. Teh je bilo pred zadnjo vojno okoli 100 milijonov, danes pa jih ni več niti 70. Tudi število mežgov je padlo od 18 na 16 milijonov. Zanimivo je, da se dviga število velblodov (kamel), ki se je v povojnem času povzpelo v Aziji in v Afriki od 8 na 10 milijonov glav. Traktor nadomešča tudi delovno silo slona.

SVILOGOJSTVO NA KITAJSKEM

Stotine let, če ne tisočletja, je na Kitajskem navada, da vsaka gospodinja vzredi letno sviloprejke iz ene onče semena, to je iz približno 30.000 jajčk. To delo izvrši Kitajka poleg svojega rednega domačega opravila. — In pri nas? Iz ene onče dobimo v srednjem 75 kg svilovod na 600 lir za kg.

borba na enoveslači med Jugoslovonom Vlasiecem in evropskim prvakom Kočerkom. Slednji je tik pred ciljem dohitel in prekosil odličnega Jugoslavana. V ostalih disciplinah so zmagali Nemci, Italijani in Švicarji.

ATLETIKA

Sandor Iharos je postal svetovni prvak na 10000 metrov. Šestindvajsetletni Madžar je pretekel to razdaljo v 28'42"8. Mimogrede je potolkel tudi s časom 42'43"8 višek na 6 milj. Novi Nurmi, kot so ga sedaj začeli imenovati, je začel teči leta 1948. Kot kapetan vojske ima precej časa za vajo in njemu pripadajo vsi rekordi od 1500 do 10.000 m, razen tistega, ki ga je potolkel znani Pirie. Hitri atlet je najresnejši kandidat za zmago na vseh daljših razdaljah. S tem novim viškom je izginil zadnji Zatopekov rekord. Mlada dvajsetletna Romunka Balasova pa je skočila v nedeljo 1,75 m visoko in tako prekosila dosedanjo svetovno prvakinjo Hopkinsovo.

AVTOMOBILIZEM

Na starem letališču v Silverstronu, ki je za take prilike le grobo pripravljeno, je bila te dni največja dirka Anglije. Zmagal je na vozilu Ferrari slovití argentinski vozač Fangio. Angleži so bili zelo razočarani nad svojimi vozili, kajti vsi dosedanji poskusi, da bi zgradili voz, ki bi se lahko meril z italijanskimi, so bili brezuspešni. Po tej dirki je stanje za prvenstvo naslednje: 1. Anglež Collins (22 t.), 2. Fangio (21 t.) nato pa Francoz Behra.

BASEBALL

V Rimu se je zaključilo evropsko prvenstvo v baseballu. Proti vsakemu pričakovanju so zmagali Nizozemci, ki so tokrat prvič nastopili na tako važnem tekmovanju. Na drugo mesto so se uvrstili Belgijci, ki so veljali za najresnejše kandidate za prvo mesto. Tretji so bili Italijani, ki še vedno niso premagali krize, ki jih že dve leti teži. Najbolj so pa razočarali lanskoletni prvaki iz Španije, ki so zmagali le proti Nemčiji in se tako uvrstili na predzadnje mesto. Domovina te športne panoge je Severna Amerika. Tu je baseball najbolj priljubljen šport in igralci, ki se v njem odlikujejo, postanejo slavne šli od filmskim zvezd. Ko so Amerikanci prišli med zadnjo vojno v Evropo, so ga vpeljali v vse države, s katerimi so bili v tesnejšem stiku. **TAD**

Športni pregled

OLIMPIADE

Jugoslavijo bo zastopalo v Melbournu 45 atletov, med katerimi bo 18 nogometašev, 12 vaterpolistov, 5 veslačev in samo 10 najboljših v ostalih panogah. Nobeno ime še ni znano, menijo pa, da imata Mugoša in Njeguš vse pravice, da se odpeljeta preko morja. Mugoša je zadnje čase postavil kar tri nove državne viške in sicer v teku na 1500, 5000 in 3000 metrov. Njeguš pa je preplaval v 50 metrskem bazenu 100 m prosto v času 56"7. Letos sta v takem bazenu plavala bolje od njega le Avstralijanca Henrichs (55"5) in Chapman (56"3). Zelo verjetno se bo pridružil zgoraj omenjenima tudi Lörger, ki je že dosegel krasne uspehe na 110 m z ovirami in na 100 m. Dobro kaže še za plavalco Jeričičevo in za dva mlada metalca kladiva Zagrebčana Bezjaka in Beograjčana Gajića. Oba sta v soboto preseгла državni višek kar za 1 m, in sicer sta zagnala kladivo na 61,39 in na 61,24 m.

KOLESTARSTVO

Nihče ne pomni tako hitre in bojevite krožne dirke po Franciji. Vedno bolj se sprašujejo, kdo bo končni zmagovalec, saj se ta uganke vedno bolj zapleta. Vsak dan je poln preobratov in menjajo se nosilci rumene majice. Ker ena zmaga lahko prinese zmagovalcu cel kupček denarja, ni čudno, da dajo tekmovalci mnogo več iz sebe kot na krožni dirki po Italiji, kjer niso nagrade tako velike. Najznamenitejši kolestarji čakajo na gorate predele, vendar pa so doslej še precej zaostali in bodo zelo težko nadoknadili zamudo. Doslej so imeli rumeno majico Darrigade, Walkowiak, Voorting in spet Darrigade in končno Adriaenssens, v etapah pa so zmagali Fantini, Defilippis, De Bruyne, Pobllet in Smithz.

VESLANJE

Na mirnih vodah Rotseeje, blizu Lucerne, se je preteklo nedeljo vršilo slavno in tradicionalno veslaško tekmovanje, ki je obenem zadnja priprava za evropsko prvenstvo na Bledu in za Olimpiade. Udeležencev je bilo ogromno, med njimi mnogo evropskih in olimpijskih prvakov. Zelo ostra je bila

34

Za
naše
najmlajšeZ
v
i
t
o
r
e
p
c
a
v
A
f
r
i
k
i

...IN RES...VLAK JE ODBR-
ŽEL Z NAŠIMA POTNIKOMA
ČEZ HRIBE IN DOLINE...

...NA DOMAČI POSTAJI STA SKOČILA IZ
POD VAGONA...

ZDAJ PA SE POIZKUSI-
VA PO GOZDU PRIDLA-
ZITI DO DOMA...NE-
PRIJETNO BI BILO
ČE BI NAJU KDO VIDEL
TAKOLE ČRNA...

...UMIL BI SE RAD IN OBRIL, PRE-
DEN STOPIM K ZNANCEM...

PRIJETNO JE HODITI
PO GOZDU V ZAVESTI,
DA TI NE BO SKOČILA
ZA VRAT BORILA.

KAJ JE PA TAMLE? OHO, TO SO PA
TAČAS SEZIDA-
LI, KO NAJU NI
BILO!!

KAJ NEKI JE ZA
TEM ZIDOM?...
AHA, TAMLE JE
VHOD.

IN ČE SE NE MO-
TIM, JE TISTILE PRI-
VRATIH NAŠ STARI
LAKOTNIK...NJEGA
VPRAŠAVA, SAJ NAJU
NE BO SPOZNAL.

ZIVALSKI VRT?!?
TOLE MI PA NI VSEČ.
ZLE SLUTNJE
IMAM.

HEJ, VIDVA
STA PA RES
ZGODNJA!

ČE SI NAMREČ NAMERAVATA OGLE-
DATI VRT, KAR IZVOLITA NAPREJ, IZ-
DAM VAMA PA, DA ZVERI SE NIMAMO,
DOBIMO JIH PA V NEKAJ DNEH.

KAKO? NIMATE ZVERI?
OD KOD JIH PA NAME-
RAVATE DOBITI?

OD KOD?? VIDIM, DA STA TUJCA
IN NE VESTA, DA SMO POSLALI
DVA JUNAŠKA LOVCA V AFRIKO,
KI NAJ BI NALOVILO IN PRIPE-
LJALA ZVERI...MI SMO PA MED-
TEM SEZIDALI TE KLETKE...TO-
DA KAJ VAMA JE??!

NIČ, NIČ, HVALA
TI, PRIJATELJ, NA
SVIDENJE!

HMM...KAJ NEKI JIMA JE?
TISTI VEČJI SE MI JE ZDEL
ZNAN...TA GLAS SEM ŽE
NEKJE SLIŠAL...

NO, LEPO NAMA KAŽE!
NAJBOLJE BO, ČE
IZGINEVA...AMPAK
KAM?

ODKRITO TI PRIZNAM
DA NE BI RAD PRI-
SEL NAŠIM MIRNIM
MEŠANOM V PESTI,
ČE JIM PRIZNAVA SVOJ
NEUSPEH...BEŽIVA!!!

KONEC

...RES STA VZELA POT POD NOGE IN SE NA-
POTILA NOVIM DOGODIVŠČINAM NAPROTI...

...in tako
se končuje
potovanje
Zvitorepca
in
Trdonje
po Afriki!

DRZNA PADALKA

Pred kratkim se je 20-letna Parižanka Duval spustila v Braziliji z višine 11 tisoč 147 metrov. Padalo je odprla šele po 3 minutah in 18 sekundah, ko je bila samo 250 metrov oddaljena od zemlje, predurvela je torej z zaprtim padalom malo manj (ko 11 tisoč m. Pristala je v morju, kjer bi bila skoro utonila, kajti prsti so ji bili tako premrli, da zmočenega padala ni mogla več odpeti.

LUKA SIENČNIK

Tako se imenuje visokošolec tehnike v Aachenu na Nemškem, ki si je priboril prvo mesto na tekmi z jadralnimi letali na progi 200 kilometrov in v višini 2000 metrov.

Sienčnik je koroški Slovenec in je začel študirati tehniko v Ljubljani.

Mož v senci

Odvetnikova zasebna pisarna je bila prostorna in opremljena s starinskim, okusno izbranim pohištvo. Ko se je Karel Ronald usedel, je brž pričel govoriti o tem, kar ga je privedlo sem.

»Gre za to, gospod doktor: zdravje mojega bratrance se proti mojemu pričakovanju ni nič zboljšalo, ampak še poslabšalo. Fran je duševno popolnoma odsoten in brezbrizen. Jaz ne poznam natančno vsebino oporoke mojega rajnega strica in zato sem tu, gospod doktor. Bilo bi mi ljubo, da mi razjasnite, kakšne določbe je moj stric postavil v slučaju sinove bolezni. Fran je telesno in duševno tako oslavljen, da ne more več voditi velike tovarne.«

Odvetnik je prikimal in vprašal: »Ali je to stanje samo začasno ali bo trajno, se da to dognati...?«

»Ne«, je odvrnil Ronald. »Sedaj se še ne da ugotoviti.«

Odvetnik Rike je nadaljeval: »Po določitih Vašega gospoda strica bi postali Vi, gospod doktor, polnomočni namestnik in vo-

dja vseh Ronaldovih tovarn, in sicer tako dolgo, dokler vaš bratranec ne ozdravi.«

»Kaj pa če se zgodi, da ostane Franu um za vedno omračen? Ali postanem jaz njegov dedič?«

Odvetniku ni ušel Karlov lisičji pogled ob tem vprašanju, toda ostal je miren in ni pustil, da bi Ronald to opazil. — »Tudi v tem slučaju imate polnomočje samo kot njegov splošni namestnik.« Ronaldov obraz je bil miren, a odvetnik je opazil, da je postal za spoznanje bolj bled.

Nato je vprašal: »Kaj pa, gospod doktor, če bi Franova bolezen postala smrtna? — Saj me razumete, samo v slučaju...«

»Seveda, razumem«, ga je Rike prekinil, a ga ni spustil iz oči. — »V tem primeru bi bili Vi edini dedič, seveda, če bo vaš bratranec umrl neozžen in brez potomcev.«

Skoraj nevidno so se oddahnile prsi Karlu Ronaldu; toda tudi to ni ušlo odvetnikovim očem. Kar prijetno mu je bilo, ko se je gost dvignil in mu ponudil roko: »Ne bom Vas več zadrževal, doktor, sedaj sem si na jasnem.«

* * *

Ronaldove tovarne so se kadile zunaj mesta. To je bila skupina velikih poslopij, s steklenimi pročelji in s sijajnim upravnim poslopjem v ospredju.

TEDENSKI KOLEDARČEK

22. julija, **nedelja**: 9. pobink., Marija Mag., sp.
 23. julija, **ponedeljek**: Apolinar, muč., Brana
 24. julija, **torek**: Kristina, dev., Ratimir
 25. julija, **sreda**: Jakob, ap., Boljedrag
 26. julija, **četrtak**: Ana, ma'i M. dev., Valent
 27. julija, **petek**: Natalija, muč., Dušana
 28. julija, **sobota**: Viktor, muč., Svetomir

VALUTA — TUJ DENAR

D. e 18. julija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	625—627 lir
avstrijski šiling	23.75—24.50 lir
100 dinarjev	90—95 lir
100 francoskih frankov	152—158 lir
funt sterling	1610—1700 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	14—17 lir
švicarski frank	145.50—146.50 lir
zlato	717—721 lir
napoleon	4700—4800 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 22. julija ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za mlajše — Lea Pertot; Cudodelni storž; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Koncert zbor iz Sempolaja; 20.30 Puccini: Dekle z zapada, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 23. julija ob: 18.30 Priljubljeni slovenski dueti; 19.15 Radijska univerza; 21.30 Zenski kvartet Večernica; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 24. julija ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Radijski oder — Willemart; Zadnji krajec, drama v 3 dejanjih, nato Priljubljene melodije.

Sreda, 25. julija ob: 18.30 Radijska mamica; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 26. julija ob: 18.00 Liszt: Klavirski koncert št. 2; 21.00 Dramatizirana zgodba — H. Steward; Konec povesti, igrajo člani Ljubljanske drame; 22.00 Predavanje; 22.15 Delius: Appala hia.

Petek, 27. julija ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 28. julija ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 16.00 Sobotna novela; 16.40 Kavarniški koncert o k. Carla Pacchiorija; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Teden v Italiji; 22.15 Operetna fantazija.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 270: Lucerna (erba medica) se slovenski imenuje tudi sedemletna ali večna detelja. To ime je mogoče kdaj bilo pravilno, a danes ni, ker je redke lucerne trajajo 5 let, mnoge pa se začnejo redčiti že prej. Kaj je temu krivo? Ali ni seme več dobro kot prej?

Odgovor: Možno je, da seme ni več tako dobro, kot je bilo pred desetletji. Zato so začeli semenarji zbirati posamezna lucernina stebela za seme: ko prepašo deteljišče preorjejo, poberejo vsa zbirava in močna stebela ter jih presadijo kot matičnjak za bodoče seme. Tega semena v Italiji še ni v prodaji, čeprav je letni pridelek že znaten. Vendar moramo iskati vzrok za krajšo trajnost lu ernišč drugod in ne samo v semenu, tako predvsem v nepravilnem sejanju in gnojenju. Najprej propadejo tista lucernišča, kjer je bilo seme vsejano med pšenico in ni bilo dovolj pokrito z zemljo. Mnogo semena se zato zgubi. Osalo izkrali, a se takoj znajde s pšenico v konkurenčni borbi za hrano: zato ostane stebelce šibko. Najboljše so setve, kjer je bila lucerna sejana sama zase. Deteljam je potrebno gnojiti z vsemi tremi glavnimi gnojilnimi snovmi, to je z dušikom, fosforno kislino in kalijem; naj ne manjka seveda hlevski gnoj. Z manjšimi količinami teh gnojil moramo gnojiti vsako leto. Potem bomo videli, da lucerna v resnici zasluži ime »sedemletna detelja«.

Vprašanje št. 271: Ali je »Mrtvo morje« v Palestini res mrtvo? Kakšno je?

Odgovor: Mrtvo morje leži 394 m pod morsko gladino v podolgovati kotlini. Dolgo je 76 km, srednja širina pa je 16 km. Od reke Jordana in od nekaj manjših rek in potokov dobiva vsak dan ogromno množino vode, a kljub temu se morje ne razširi, ker je tu zelo vroče in vsa voda izhlapi. Vsaka tekoča voda pa vsebuje določen odstotek rudinskih soli. Teh ima mnogo tudi reka Jordan, posebno ker teče po ozemlju, ki je s topljivimi rudinami zelo bogato. Zaradi neprestanega dovajanja rudinskih snovi postaja voda v Mrtvem morju vedno bolj slana vedno bolj bogata na rudinskih snoveh; medtem ko vsebuje ostala morja manj kot 3% rudinskih snovi, jih vsebuje voda Mrtvega morja danes že 25%. Umljivo je, da v taki vodi ne more živeti nobena riba ali kako drugo živo bitje. Voda je tako gosta, da v Mrtvem morju človek ne more utoniti. Kljub temu pa je tako čista, da je mogoče v globini 5 metrov spoznati vsak kamenček. Judje so zgradili ob Jordanu in Mrtvem morju velikanske elektrarne in tovarne za umetna grojila (predvsem kalijeva in fosforova).

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. s. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

DRŽAVA KUVAIT

(Nadaljevanje s 5. strani)

vode. Velike naprave za destilacijo morske vode oskrbujejo prebivalstvo s to dragoceno tekočino. Kuvait ima tudi že električno luč in okoli 18.000 avtomobilov, iz večine ameriškega porekla. Vlada gradi ceste in zida ne samo vladna poslopja, temveč tudi hiše za zasebnike.

Splošni gospodarski in socialni napredek se pa ne ujema s političnimi razmerami v deželi. Kuvait nima parlamenta, kateremu bi vlada odgovarjala za svoja dejanja. Vse je urejeno zelo po domače. Edini, ki ukazuje v državi, je vladar šeik al-Salim in njegova družina. Kuvait ne pozna zakonov. Kar šeik želi in kar njegova družina, ki se vsako sredo sestane na posvetovanje, sklene, to je za Kuvait zakon.

Ker vlada v deželi splošna blaginja, je ljudstvo kljub temu zadovoljno in mirno. Kuvait nima časnikov razen Uradnega lista. Razume se, da taklo stanje ne bo moglo večno trajati. Mladina, ki sedaj obiskuje visoke šole v tujini, z večine v Egiptu, bo s časom prav gotovo zahtevala, da se Kuvait tudi politično preobrazila in demokratizira.

Kuvait je vsekakor ena najzanimivejših dežel na svetu.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

PREDSTAVE NA PROSTEM
 ZA GOSTILNO LEGISA V SESLJANU

V SOBOTO, 21. JULIJA, OB 21. URI
 N. V. GOGOLJ

Ženitev

V NEDELJO, 22. JULIJA, OB 21. URI
 IVAN CANKAR

Martin Kačur

V TOREK, 24. JULIJA, OB 21. URI
 FERDINAND ROGER

3 + ena

Dely je pozvonila pri vratarški hišici. Ker jo je sluga poznal, je smela naprej. Pogledala je na vrsto oken v prvem nadstropju, kjer je vedela, da se nahaja Karlov laboratorij. Zdaj je prišel on na bratrančovo mesto. Za koliko časa neki?

Bil je drugega klovna kot Fran; ne tako moške zunanosti niti ne tako nadarjen; bil je čokat, bolj robot in tako čustven, da ni kar nič bilo prav Dely.

Karel Ronald ni imel nikakih obzirov na pravice starejšega bratranca, ko je prvič srečal Dely. Ta je zaprla oči in razmišljala: da, ona ga ljubi; tako vroče, da ne pozna več nobenih ovir in postav. Vedela je, da ji Karel vrača ljubezen v isti meri. Kaj jima je mar Fran! — Bil jima je samo v napotje.

Lepi, blede obraz mlade ženske se je navel, ko je stopala po marmornatem stopnišču. Fran jo je spoštoval, komaj kdaj si jo je upal poljubiti na ustnice. Karel je pa bil bolj nasilen.

Ko je vstopila, je odložil epruveto na leseno stojalo in je stopil Dely nasproti: Naslonila se je na njegove prsi in on jo je nekaj sekund divje poljubljal.

»Čemu si prišla sem?« je končno vprašal in si gladil razmršene lase. »Ne vidim rad, da me obiskuješ v tovarni. Saj veš, da začno brž po vseh pisarnah in strojnica čenčati.«

»Kako gre s Franom?« je vprašala Dely. Za hip je spreletela iskra Karlovo sivo oko. »Ukazal ga bom prepeljati na grad Trnjevo. Tam bo v moji oskrbi.«

Besedo »oskrbi« je s takim poudarkom in mežikanjem oči izustil, da je še Dely prisluhnila: Zmignila je z rameni: »Jaz se

ne razumem na zdravstvo. Ali — pri teh besedah je svoj pogled globoko potopila v Karlove oči — boš vzela s seboj zdravilo »ronaldin 55?«

Val krvi je preplul Karlov obraz. Poskočil je k Dely in ji pritisnil roko na usta: »Molči, za Boga, molči! Stene slišijo!« Mlada ženska je razumela. Zmagoslavno so žarele njene črne oči. Karel jo je prijel za roko: »Pridi, ti bom nekaj pokazal.«

* * *

Alfred Rilke je bil nevoljen na svojo mlado nečakinjo.

»Saj si neumna. Oskrba duševno zmedenega človeka ni za mlado dekle. Tudi oče ti ne bo dovolil.«

Dekle je zmajalo z glavo: »Doktor Ronald ni umobolen.«

»Kako veš tako natančno?«

»Čutim to. Zdaj pojdem v Ronaldove tovarne! Hočem poskusiti.«

Ko se je vrnila, njen obraz ni kazal, da bi bila razočarana. Smehljala se je. »Imela sem srečo. Na stopnicah sem srečala doktorja Ronalda. Stopila sva v pisarno in ko sem mu razložila, da sem nečakinja odvetnika Rikeja, je postal zelo prijazen. Dejal je, da želi predvsem bolniškega strežnika, toda tudi zame, da je mesto. Zapisal si je moje ime.«

Čez nekaj dni je prejela pismo od ravnateljstva Ronaldovih tovarn. Hlastno je odprla ovojnico in brala, naj se čimprej oglasi za razgovor pri doktorju Ronaldu.

Nekaj minut kasneje se je Erna že preoblekla in drvela na avtu v tovarno.

(Nadaljevanje sledi)